

Przedsiębiorcza Uczelnia

Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie

Wydział Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie

Studia Podyplomowe

Organizacja Turystyki Szkolnej

Michał Katulski

Magdalena Wielechowska

Plener krajoznawczo - architektoniczny

„Dziedzictwo Warmii i Mazur”

jako forma turystyki szkolnej przygotowująca młodzież

do egzaminów na wyższe uczelnie artystyczne

Praca dyplomowa napisana pod kierunkiem:

mgr Joanny Kuć

Olsztyn 2010

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	3
Analiza obszaru problemowego	5
Działania projektu	9
Efekty podejmowanych działań	24
Zakończenie	27
Załączniki	28
Literatura.....	29

Wstęp

Zasada, „aby uczniowie naprzód znali swój kraj, a potem sąsiedzkie bliskie”¹ ujęta została już przez pierwsze polskie ministerstwo oświaty, czyli Komisję Edukacji Narodowej działającą w latach 1773-1794. Zasada ta staje się aktualną po dziś dzień dewizą, wg której powinno się realizować nauczanie i kształcenie młodego człowieka. Najważniejszą formą tej swoistej pracy krajoznawczej od zawsze były i są wycieczki turystyczne. Odgrywają one ogromną rolę wychowawczą – kształtują pozytywne cechy charakteru, wpływają na postawy, poglądy, przekonania oraz uznawane wartości i zasady współżycia.

Turystyka i krajoznawstwo stwarzają więc takie sytuacje, w których młodzież sama, własnym wysiłkiem zdobywa życiowe doświadczenia, nawyki i wzory postępowania. Dlatego też ważnym elementem staje się współpraca, integracja tych pojęć z innymi dziedzinami, takimi jak sztuka, kultura, historia.

Przedmiotem niniejszej pracy jest więc forma turystyki szkolnej, która w swoim charakterze ma być jednocześnie środkiem do rozwijania konkretnych zdolności i nabywania umiejętności przez wybraną grupę młodzieży. Plener krajoznawczo-architektoniczny przeznaczony jest dla uczniów szkół średnich województwa warmińsko-mazurskiego – kandydatów na wyższe uczelnie artystyczne w Polsce. Program kursu przygotowany jest w postaci tygodniowego wyjazdu do wsi Lutry na Warmii, podczas którego uczestnicy zrealizują szereg specjalistycznych zajęć z rysunku pod okiem wykwalifikowanej kadry nauczycieli. Ponadto uczniowie będą poznawać zabytki regionu oraz zwiedzać je z przewodnikiem, co pozwoli im lepiej utożsamić się z obszarem zawierającym się w pojęciu „mojej małej ojczyzny”.

Człowiek od wieków przejawia zainteresowanie pięknem otaczającego go świata, od wieków ma pragnienie obcowania z nim, podziwiania, utrwalania go a także, a może przede wszystkim, jego współtworzenia. Już w starożytności potrzeba ta wyrażana była poprzez liczne dzieła zarówno wielkiej architektury, jak i rzeźby czy malarstwa. Jednocześnie walczone w ten sposób ze stereotypem, że wszystko co stworzone przez pracę ludzkich rąk musiało być użyteczne i ułatwiające codzienne życie. Wydaje się, że nawet uznawane za najbardziej prymitywne cywilizacje wytwarzały przedmioty pozbawione praktycznego zastosowania.

---

¹ Cyt. za: A. Gordon, *Już wytyczonym szlakiem*, [w:] *Krajoznawstwo i turystyka w szkole*, Warszawa 2003, s. 7.

Stawały się one dziełami sztuki, które pełniły funkcje ozdobne, służyły jako nośnik idei, odgrywały istotną rolę w wierzeniach i religiach oraz organizowały życie towarzyskie. Ludzie o podobnych zainteresowaniach zaczęli skupiać się w środowiska, kręgi, które dały początek trwającemu do dziś określeniu – bohema artystyczna.

Stworzony w ten sposób nurt rozwijał się przez całe pokolenia, bez względu na epokę, niesione przez nią wydarzenia, postawy czy teorie. Pomagało w tym pojawienie się pierwszych zorganizowanych form nauczania, które pozwalały na przekazywanie zdobytej wiedzy i doświadczenia, uczyły spojrzenia na sztukę jako na sposób poznawania i interpretowania świata oraz kreowały osobowości przyszłych artystów i myślicieli.

Dzisiejsze kształcenie w kierunkach powiązanych z szeroko rozumianą sztuką, jest bezwzględnie naśladowaniem myśli starożytnej, jej kontynuacją a zarazem rozwojem wynikającym ze specyfiki współczesnych czasów. We wszystkich krajach zarówno zachodniej, jak i wschodniej cywilizacji, zachował się artystyczny potencjał, wdrażany w systemy nauczania i wychowania obywateli. Nie wszędzie jednak potencjał ten jest wprost proporcjonalny do możliwości oraz działania społeczeństwa na rzecz edukacji i rozpowszechniania kultury i sztuki.

Stworzony przez nas projekt nie ma być w żadnym wypadku krytyką systemu szkolnictwa, porównaniem poziomu szkół wyższych czy faworyzowaniem kierunków nauki. Jest on jedynie próbą pokazania, że każdy młody człowiek ma prawo wyboru charakteru swojej dalszej edukacji i właściwego do niej przygotowania. Ma prawo wyboru bez względu na miejsce zamieszkania, na status społeczny i bez względu na stopień rozpowszechnienia wybranej dziedziny w swoim otoczeniu.

Pisząc tę pracę chcemy pokazać, że postawione przez nas cele można, a nawet powinno się realizować poprzez formy turystyki szkolnej.

Analiza obszaru problemowego

W Polsce istnieje zaledwie kilka wyższych uczelni artystycznych, które podparte tradycjami, mają wpływ na kształtowanie wrażliwości artystycznej całego społeczeństwa a dla młodych ludzi stają się jedną z możliwości kształcenia i zdobywania umiejętności. Akademie Sztuk Pięknych, bo o nich mowa, przeznaczone są dla młodzieży, która poprzez studia pragnie rozwijać swoje zainteresowania a w przyszłości realizować się w zawodzie architekta, malarza, grafika, rzeźbiarza czy konserwatora i restauratora dzieł sztuki. Uczelnie te przeznaczone są dla młodzieży, która pragnie spotkania ze sztuką najwyższego formatu, z nauczycielami i artystami o szerokich horyzontach i uznaniu w świecie. Wreszcie dla młodzieży, która chciałaby stworzyć odpowiednią formę ekspresji dla swojego „ducha”.

Zasięg szkolnictwa wyższego w Polsce nie otwiera jednakowej możliwości doskonalenia w wybranym przez siebie kierunku. Podczas gdy uczelnie typu uniwersyteckiego znajdują się w prawie każdym mieście wojewódzkim, to uczelnie artystyczne o wysokim poziomie kształcenia, istnieją wyłącznie w kilku największych ośrodkach. Młodzież zamieszkująca regiony oddalone od tych ośrodków ma więc siłą rzeczy zawężoną możliwość edukacji. Jeśli nawet uda się przełamać problem odległości, wciąż pozostaje brak należytego przygotowania do egzaminów wstępnych, a tym samym obniżenie szans w rywalizacji z uczniami z dużych ośrodków. Zaniechanie, czy raczej brak możliwości rozwoju w wybranym kierunku, bardzo często powoduje całkowitą rezygnację z planów i marzeń wielu młodych ludzi.

Potencjalnych kandydatów – studentów wyższych uczelni artystycznych możemy znaleźć w całym kraju. Nie ważne jest miejsce zamieszkania, czy status społeczny. Wrażliwość na piękno, umiejętność obserwacji natury, wyobraźnia oraz wszelkie predyspozycje do działań artystycznych rodzą się niezależnie od szerokości geograficznej. Wykazywana nawet przez małe dzieci kreatywność, zawsze może stać się fundamentem rozwoju wybitnej jednostki. Podtrzymywanie zainteresowań artystycznych, kształcenie na poszczególnych szczeblach edukacji szkolnej często wymaga zaangażowania rodziców. Dopiero kontynuowanie nauki na wyższej uczelni może być świadomym wyborem. Dlatego tak ważna staje się dostępność do pełnego wachlarza możliwości oferowanych przez system szkolnictwa. Dostępność, która powinna być motorem działania, realizacją planów, a przede wszystkim wyrównywać szanse młodzieży z każdego ośrodka w kraju.

Dlatego też w naszym projekcie skupiamy się na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie brakuje placówki kształcącej w ściśle artystycznym kierunku oraz brakuje jednostek podejmujących się nauczania i przygotowywania do egzaminów a następnie studiów na tego typu uczelni. Tygodniowy plener krajoznawczo-architektoniczny skierowany jest do pochodzącej z tego regionu młodzieży szkół ponadgimnazjalnych, która wykazuje szczególne zainteresowanie architekturą i sztuką, i która w najbliższym czasie stanie przed koniecznością wyboru dalszej drogi swojego kształcenia. Będą to uczniowie z drugiej i trzeciej klasy liceum lub trzeciej i czwartej klasy technikum należący do kółek plastycznych, działający przy domach kultury, galeriach posiadający predyspozycje do twórczości plastycznej. Plener ma przygotować uczestników do egzaminów z rysunku a poprzez wykonywanie obrazów być sposobem na ocenę własnych możliwości i trafności decyzji wyboru odpowiedniej szkoły. Artystyczne i architektoniczne kierunki na wyższych uczelniach wymagają bowiem od kandydatów nie tylko zamiłowania do sztuki ale również bogatej teczki własnych prac.

Obok zainteresowania sztuką i szczególnymi predyspozycjami, kryterium brany pod uwagę przy wyborze uczestników będzie miejsce zamieszkania uczniów, które jest istotnym czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia. Przemiany społeczno-ekonomiczne w naszym kraju wciąż pogłębiają różnice występujące między miastem a wsią. Na obszarach wiejskich kumuluje się szereg zjawisk ograniczających rozwój jej mieszkańców, w tym ciągle jeszcze niedostateczny poziom wykształcenia. Dlatego w celu wyrównania szans w drodze do edukacji, pierwszeństwo udziału w plenerze mają osoby zamieszkałe na terenach wiejskich. Są to tereny mocno zagrożone bezrobociem, gdzie wciąż pokutuje niedostosowanie posiadanego przygotowania zawodowego do występujących potrzeb, niższe aspiracje życiowe oraz trudniejszy dostęp do rynku pracy. Istotnym elementem przygotowania do życia w społeczeństwie jest kultura. Plener daje więc szansę na rozwój, przyszłą karierę zawodową a tym samym szerszy dostęp do dóbr kultury.

Dodatkowym kryterium wyboru uczestników są frekwencja i wyniki w nauce. Przy takich samych osiągnięciach artystycznych i miejscu pochodzenia czynniki te mogą przeważać na korzyść lub niekorzyść ucznia. W takich przypadkach jako pierwsze zostaną wybrane osoby ze wzorowym zachowaniem, wysoką frekwencją – powyżej 75% i dobrymi wynikami w nauce. Płeć nie ma znaczenia przy doborze uczestników. Ma to być próba złamania przeświadczenia, że niektóre kategorie edukacyjne, a później zawodowe, w tym omawiane przez nas studia artystyczne, są zdominowane przez osoby określonej płci.

Całkowita ilość uczestników pleneru wynosi 20 osób. Tak niewielka liczba pozwala na indywidualne podejście nauczyciela do ucznia, umożliwia pełne zaangażowanie w wykonywane prace oraz systematyczne sprawdzanie nabytych umiejętności i przyswajanej wiedzy. Uczestnicy zostaną wybrani z grupy kandydatów zgłoszonych zarówno bezpośrednio przez przedstawicieli szkół, jak i przez samodzielne placówki kulturalne. Kandydaci wezmą udział w rozmowie kwalifikacyjnej przeprowadzanej przez kierownika pleneru, wybitnego historyka sztuki z regionu Warmii i Mazur. Osoby zakwalifikowane do projektu, złożą organizatorowi wypoczynku karty kwalifikacyjne².

Jak już wcześniej zostało wspomniane podstawowym celem pleneru jest przygotowanie uczniów do egzaminów na kierunki artystyczne wyższych uczelni oraz do studiów na nich. Program kursu pozwoli na dokładne poznanie wszystkich części i etapów procedury rekrutacyjnej oraz pozwoli na podjęcie bardziej świadomej decyzji, co do wyboru kierunku. Kurs ma jednocześnie rozszerzać ofertę edukacyjną dla młodzieży klas maturalnych województwa warmińsko-mazurskiego. Poprzez poprawę jakości procesu kształcenia – podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności – plener ma zwiększać szanse absolwentów jako kandydatów na studia.

Szczegółowe działania projektu, takie jak zajęcia z rysunku i malarstwa mają podtrzymywać zainteresowania oraz rozwijać zdolności. Staną się podstawą do wykształcenia w uczestnikach umiejętności manualnych, umiejętności obserwacji świata, indywidualnej wyobraźni przestrzennej oraz wrażliwości plastycznej i inwencji. Mają także przygotowywać do samodzielnego posługiwania się różnymi technikami artystycznego wyrazu, nauczyć systematycznej pracy nad własnym warsztatem artystycznym oraz potrzebnej w rozwoju dyscypliny. Praca podczas pleneru, odkrywanie przez wykładowców różnorodnych możliwości i celów ma rozbudzić w uczestnikach poczucie odpowiedzialności za własne kształcenie oraz aktywnego wpływu na własny rozwój.

Poprzez swoje ukierunkowanie na środowiska wiejskie, plener ma być środkiem eliminującym bariery w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej. Aktywizowanie tych środowisk do podejmowania działań o takim charakterze edukacyjnym i kulturalnym powinno w przyszłości zmniejszyć różnice między miastem a wsią oraz ukształtować społeczeństwo otwarte na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji.

---

² Załącznik nr 1 niniejszej pracy.

Krajoznawczo-architektoniczny charakter pleneru pozwala na działanie niejako na dwóch płaszczyznach. Obok specjalistycznego przygotowania do egzaminów jego głównym celem staje się poznanie historii i zabytków Warmii i Mazur, a tym samym promowanie krajoznawstwa i turystyki wśród młodzieży. W czasach poszukiwania regionalnej tożsamości realizacja pleneru na konkretnym obszarze oraz ujęte w programie wycieczki mają rozbudzić w uczestnikach poczucie przynależności do określonego miejsca, które definiuje się w pojęciu „naszej małej ojczyzny”³. Zwiedzanie i poznawanie zamków, pałaców, budowli architektury sakralnej ma przybliżyć młodzieży dziedzictwo kulturowe regionu oraz zaznajomić z aktualnym stanem zachowania obiektów województwa wpisanych do Krajowego Rejestru Zabytków. Praca nad przenoszeniem krajobrazów na papier będzie jednocześnie wyeksponowaniem ich dla szerszego kręgu odbiorców oraz utwaleniem ich piękna. Zaplanowana wystawa poplenerowa uczestników to element promocji kulturalnej, turystycznej i społecznej regionu. Natomiast wydanie folderu informacyjnego będzie zaproszeniem artystów do cyklicznego powielania podobnego projektu. Zaplanowane spotkania integracyjne młodzieży obejmujące dyskusje kulturalno-artystyczne z wybitnymi twórcami regionu mają służyć wymianie poglądów oraz idei pomiędzy malarzami, animatorami kultury a także sponsorami sztuki i działaczami społecznymi.

Poza przedstawionymi głównymi celami projektu, udział w plenerze ma być dla młodych ludzi także sposobem na odreagowanie stresu życia codziennego poprzez własną twórczość.

---

³ K. Denek, *Wychowawcze aspekty krajoznawstwa wśród młodzieży* [w:] *Sejmik przedkongresowy. Krajoznawstwo wśród młodzieży*, Poznań 1999, s. 12.

Działania projektu

Projekt pleneru krajoznawczo-architektonicznego zaplanowany jest w formie tygodniowego pobytu w ośrodku wypoczynkowym we wsi Lutry na Warmii, w terminie 10.05-16.05.2010 r. Kameralność miejsca oraz jego położenie z dala od często uczęszczanych szlaków turystycznych staje się idealną formą dla twórczej pracy i nauki. Jest to jednocześnie doskonała baza wypadowa zarówno dla autokarowych, jaki i pieszych wycieczek turystycznych. Łatwy dojazd do najciekawszych zabytków, bliskość i różnorodność obiektów architektonicznych ułatwi realizację założonych celów poznawczych. Obfitość terenów leśnych i jezior obok czysto rekreacyjno – wypoczynkowej roli, ma również pobudzać zmysły i wyzwalać kreatywność uczestników pleneru.

Wypoczynek zostanie zorganizowany zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania*, (Dz. U. Nr 12, poz. 67 i Nr 18, poz. 102 ze zm.).

Stosując się do § 6 ust. 1 powyższego rozporządzenia, jako organizatorzy projektu przedstawimy Kuratorowi Oświaty województwa warmińsko-mazurskiego zgłoszenie wypoczynku, którego wzór określa załącznik nr 2 niniejszej pracy⁴.

Plener krajoznawczo-architektoniczny poza formą turystyki szkolnej jest również specjalistycznym kursem kształcącym przyszłych studentów kierunków artystycznych, wymaga więc zatrudnienia specjalistycznej kadry nauczycieli i wykładowców. W trakcie pobytu grupa ok. 20 uczniów będzie pod stałą opieką 2 wychowawców oraz kierownika, którzy posiadają gruntowne przygotowanie pedagogiczne oraz wieloletni staż dydaktyczny w dziedzinie edukacji artystycznej. Dodatkową pomocą przy realizacji poszczególnych działań pleneru będą wykładowcy – architekci, malarze, historycy oraz wykwalifikowani przewodnicy turystyczni regionu. Przez cały czas zapewniono również dostęp do opieki medycznej w osobie pielęgniarki. Organizatorzy oprócz zagwarantowania zgodnego z wymogami turystyki szkolnej obiektu zakwaterowania, wyżywienia, przejazdów, biletów wstępu do obiektów zabytkowych, wyposażają uczestników w niezbędne materiały do pracy artystycznej. Dofinansowanie projektu

może pochodzić od władz wojewódzkich i gminnych jak również ze środków pozyskanych z unii europejskiej.

Program kursu został opracowany w sposób zapewniający uczestnikom optymalne przygotowanie do egzaminów na wyższe uczelnie artystyczne – zarówno od strony warsztatowej, jak i teoretycznej. Jednocześnie program jest skonstruowany w sposób umożliwiający wzięcie w nim udziału osobom, które dotychczas nie były kształcone w tej dziedzinie. Każdy dzień pleneru będzie podzielony na dwa etapy. Pierwszym jest praca na zajęciach z rysunku. Drugim natomiast różne formy rekreacji w postaci wycieczki turystycznej bądź zajęć sportowych.

Zajęcia z rysunku i malarstwa, obejmują studium bryły i detali architektonicznych, perspektywy, zasad kompozycji, zagadnienia budowy obiektów oraz podstawy myślenia przestrzennego (rzeźba, modelowanie)⁵. Ta część zajmować się będzie również szeregiem zagadnień właściwych dla architektury takich jak: historia rozwoju form architektonicznych i ich konstrukcja, znaczenie kontekstu urbanistycznego, lokalnej tradycji oraz uwarunkowań prawnych i technologicznych dla kształtowania form architektonicznych. Wykonując prace uczestnicy nauczą się właściwego używania różnych środków graficznych.

Zajęcia odbywają się w terenie oraz w pracowni artystycznej stworzonej w sali konferencyjnej ośrodka. Ważnym elementem będzie cykl wykładów dotyczących zagadnień historii sztuki, sztuki współczesnej oraz historii i architektury regionu Warmii i Mazur. Każde zajęcia malarskie rozpoczynają się omówieniem zadanego tematu oraz rozdaniem materiałów pomocniczych. W trakcie spotkań wybitni przedstawiciele sztuki podzielą się z kursantami swoimi doświadczeniami artystycznymi oraz ciekawostkami ze świata twórców. Po zakończeniu zajęć, wszystkie wykonane prace będą drobiazgowo omawiane. Poprzez rozmowy i korekty, przegląd prac powstałych w trakcie zajęć, uczestnicy mają możliwość analizy własnych dokonań plastycznych.

Zajęcia z rysunku trwają codziennie ok. 4,5 godzin, z czego pierwsza godzina przeznaczona jest zwykle na wykład-prezentację związaną z zadaniem rysunkowym, 3 godziny na realizację rysunku, a pozostały czas na sprawdzenie i korektę nauczyciela. Taki układ zajęć umożliwia w pełni realizację przyjętego programu, a jednocześnie przyzwyczajają studentów do działania

---

⁴ § 1, punkt 2 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wycieczek dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania.*

⁵ E. Zawada, *Nauka rysunku*, Warszawa 2008, s. 9.

w warunkach zbliżonych do warunków egzaminu na uczelnie artystyczne. Podczas pleneru trudność wykonywanych ćwiczeń będzie ulegała stopniowaniu – od prostych do skomplikowanych, czego następstwem jest usprawnienie ręki rysującego.

Na plenerze dostępne będą wszystkie niezbędne materiały do pracy twórczej, w tym szablony, ołówki, pędzle, farby, sztalugi, nożyki introligatorskie oraz pokaźny zbiór albumów i książek dotyczących historii sztuki i architektury regionu. Powstające prace uczestników złożą się na skompletowanie końcowej teczki kandydata na studia artystyczne.

Uzupełnieniem statycznych ćwiczeń rysunku i malarstwa wykonywanych w pracowni bądź na powietrzu, będą wycieczki turystyczne prowadzone przez wykwalifikowanych przewodników terenowych, które mają pomóc w bezpośrednim poznaniu konkretnych obiektów, utożsamianiu się z historią oraz budowaniu szacunku do rodzimej tradycji. Zaplanowano wizytę w Sanktuarium w Świętej Lipce, Zamkach Biskupich w Reszlu i Lidzbarku Warmińskim, Pałacu w Łęczanach oraz w Wilczym Szańcu w Gierłozie.

Harmonogram pleneru krajoznawczo-architektonicznego

Data, dzień tygodnia	Godzina	Punkty programu
Dzień I 10.05.2010 r. (poniedziałek)	08:00	- zbiórka uczestników, wyjazd – parking przed Wydziałem Nauk Społecznych i Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, przy ul. Głowackiego 51.
	08:00-09:00	- przejazd na trasie Olsztyn – Lutry
	09:00-11:00	- zakwaterowanie Ośrodka Wypoczynkowym w Lutrach, rozpakowywanie się uczestników
	11:00-13:00	- spotkanie organizacyjne uczestników
	13:00-14:00	- obiad w Ośrodku Wypoczynkowym
	14:00-15:00	- odpoczynek w świetlicy
	15:00-18:30	- zajęcia z rysunku: <i>Metodyka rysunku odręcznego</i>
	18:30-21:00	- kolacja - ognisko integracyjne uczestników
	21:00-22:00	- wieczorna toaleta
	22:00-06:00	- cisza nocna
Dzień II 11.05.2010 r. (wtorek)	07:00-08:00	- poranna toaleta
	08:00-09:00	- śniadanie
	09:00-10:00	- przygotowanie sali-pracowni do ćwiczeń z rysunku
	10:00-13:00	- ćwiczenia z rysunku: <i>Techniki i narzędzia tworzenia oraz Kreska – linie i figury płaskie, proste figury geometryczne</i>
	13:00-14:00	- obiad
	14:00-14:40	- przejazd na trasie Lutry – Święta Lipka
	14:40-15:40	- zwiedzanie Bazyliki p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Świętej Lipce

	15:40-17:30	- zajęcia z rysunku w plenerze: <i>Bryła architektury sakralnej i jej elementy charakterystyczne</i>
	17:30-17:50	- wysłuchanie koncertu organowego w bazylice
	17:50-18:30	- przejazd na trasie Święta Lipka – Lutry
	18:30-19:30	- kolacja
	19:30-20:30	- omawianie pierwszych zajęć w terenie
	20:30-22:00	- wieczorna toaleta
	22:00-06:00	- cisza nocna
Dzień III 12.05.2010 r. (środa)	07:00-08:00	- poranna toaleta
	08:00-09:00	- śniadanie
	09:00-09:30	- spotkanie omawiające cele zadań na dzisiejszy dzień
	09:30-10:30	- przejazd na trasie Lutry – Łęczany
	10:30-11:30	- zwiedzanie zespołu pałacowo-parkowego z przewodnikiem
	11:30-13:00	- ćwiczenia z rysunku: <i>Obiekt architektoniczny w naturalnych kompleksach roślinnych</i>
	13:00-14:00	- obiad w pałacu w Łęczanach
	14:00-17:30	- wypoczynek nad jeziorem Legieńskim
	17:30-18:30	- przejazd na trasie Łęczany - Lutry
	18:30-19:30	- kolacja
	19:30-20:30	- „Palcem po mapie” – zabawy z mapą regionu
	20:30-22:00	- wieczorna toaleta
	22:00-06:00	- cisza nocna

Dzień IV 13.05.2010 r. (czwartek)	07:00-08:00	- poranna toaleta
	08:00-09:00	- śniadanie
	09:00-13:00	- wycieczka rowerowa wokół jeziora Luterskiego
	13:00-14:00	- obiad
	14:00-15:00	- przejazd na trasie Lutry – Lidzbark Warmiński
	15:00-16:00	- zwiedzanie zamku biskupów warmińskich i Muzeum Warmii i Mazur w Lidzbarku Warmińskim
	16:00-17:30	- ćwiczenia z rysunku: <i>Martwa natura we wnętrzu</i>
	17:30-18:30	- przejazd na trasie Lidzbark Warmiński – Lutry
	18:30-19:30	- kolacja
	19:30-21:00	- wieczór filmowy w świetlicy
	21:00-22:00	- wieczorna toaleta
	22:00-06:00	- cisza nocna
Dzień V 14.05.2010 r. (piątek)	07:00-08:00	- poranna toaleta
	08:00-09:00	- śniadanie
	09:00-09:30	- omówienie zadań na cały dzień
	09:30-10:10	- przejazd na trasie Lutry – Reszel
	10:10-13:00	- zwiedzanie zamku w Reszlu oraz zbiorów Galerii Zamek
	13:00-14:00	- obiad w restauracji na rynku w Reszlu
	14:00-17:00	- dalszy ciąg zwiedzania Galerii oraz spotkanie z wybitnym artystą z regionu Warmii i Mazur
	17:00-17:40	- przejazd na trasie Reszel – Lutry
	17:40-18:30	- odpoczynek nad jeziorem luterskim
	18:30-19:30	- kolacja
	19:30-21:00	- czas wolny na terenie ośrodka
	21:00-22:00	- wieczorna toaleta
22:00-06:00	- cisza nocna	

Dzień VI 15.05.2010 r. (sobota)	07:00-07:30	- poranna toaleta
	07:30-08:30	- śniadanie
	08:30-09:30	- przejazd na trasie Lutry – Gierłoż
	09:30-10:30	- zwiedzanie kwatery Hitlera w Gierłoży
	10:30-12:00	- zajęcia z rysunku: <i>Architektura militarna – fortyfikacje nowożytne dawnych Prus Wschodnich</i>
	12:00-12:30	- przejazd do Kętrzyna i spacer po mieście
	12:30-13:10	- przejazd na trasie Kętrzyn – Lutry
	13:10-14:10	- obiad
	14:10-18:30	- odpoczynek na łonie natury; piknik, grill, gra w siatkówkę, pisemny test ze znajomości zwiedzanych zabytków regionu
	18:30-19:30	- kolacja
	19:30-21:00	- pożegnalne ognisko uczestników
	21:00-22:00	- wieczorna toaleta
	22:00-06:00	- cisza nocna
Dzień VII 16.05.2010 r. (niedziela)	07:00-08:00	- poranna toaleta
	08:00-09:00	- śniadanie
	09:00-12:00	- spotkanie pożegnalne, omawianie przebiegu pleneru, planów na przyszłość, planowanie wystawy poplenerowej i wybór obrazów do niej, kompletnie teczek prac
	12:00-13:00	- pakowanie się uczestników
	13:00-14:00	- obiad
14:00-15:00	- przejazd na trasie Lutry – Olsztyn	

Szczegółowy program pleneru krajoznawczo-architektonicznego

„Dziedzictwo Warmii i Mazur”

w Ośrodku Wypoczynkowym w Lutrach, woj. warmińsko-mazurskie

10.05.2010 r. - 16.05.2010 r.

Data, dzień pleneru	Pora dnia	Zajęcia
Dzień I 10.05.2010 r. (poniedziałek)	przedpołudnie	<p>Uczestnicy oraz opiekunowie pleneru spotkają się na parkingu przy Wydziale Nauk Społecznych i Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie przy ul. Głowackiego 51. Grupa zostanie przewieziona autokarem do Ośrodka Wypoczynkowego w Lutrach, gdzie będzie zakwaterowana przez cały czas trwania pleneru.</p> <p>Po rozdzieleniu pokojów i rozpakowaniu się uczestników odbędzie się spotkanie organizacyjne. Każdy uczeń opowie o sobie, o tym jak znalazł się na plenerze oraz dlaczego chciał wziąć w nim udział. Kierownik omówi program i regulamin⁶ pleneru, przedstawi jego zasady i podstawowe cele, a także scharakteryzuje poszczególnych wykładowców.</p>
	popołudnie	<p>Po obiedzie rozpoczną się pierwsze zajęcia: „Metodyka rysunku odręcznego”, które będą teoretycznym wprowadzeniem do poszczególnych działów tematycznych z ćwiczeń rysunkowych. Wykładowca - architekt z Akademii Sztuk Pięknych omówi specyfikę rysunku, teorię perspektywy, konstrukcję i kompozycję. Wyświetlając slajdy z dziełami mistrzów rysunku przybliży uczniom teorię cienia⁷ oraz zasady rysowania bryły i przestrzeni architektonicznej.</p>

⁶ Załącznik nr 3 niniejszej pracy.

⁷ E. Zawada, dz. cyt., s. 19.

	wieczór	Pierwszy dzień pobytu zakończy się integracyjnym ogniskiem wszystkich uczestników.
Dzień II 11.05.2010 r. (wtorek)	przedpołudnie	Po śniadaniu odbędą się ćwiczenia plastyczne, podczas których uczniowie poznają techniki i narzędzia tworzenia rysunków oraz przygotowują się do swoich pierwszych prób malarskich w plenerze. Ćwiczenia kreski – linii i figur płaskich oraz prostych figur geometrycznych ⁸ mają pomóc w przedstawieniu na papierze bryły oraz detali architektonicznych Bazyliki w Świętej Lipce, co będzie treścią zadania popołudniowych zajęć drugiego dnia pleneru.
	popołudnie	Po obiedzie uczniowie pojedą autokarem do Świętej Lipki, gdzie z przewodnikiem zwiedzą sanktuarium, poznają historię miejsca oraz związane z nim legendy. Bazylika p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Świętej Lipce należy do barokowego zespołu pielgrzymkowego i położona jest tuż za historycznymi granicami Warmii. Pierwszą kaplicę zbudowano prawdopodobnie w I poł. XV w. Od początku była ważnym miejscem pielgrzymkowym. Kiedy w 1525 r. doszło do sekularyzacji Prus Krzyżackich, które stały się pierwszym na świecie państwem luterzańskim ⁹ , zburzono kaplicę i zakazano czczonego tu kultu Matki Boskiej. Odzyskanie Świętej Lipki przez biskupów warmińskich dokonało się to dopiero w 1617 r., kiedy za sprawą sekretarza królewskiego Stefana Sadorskiego została

⁸ W. Koch, *Style w architekturze. Arcydziela budownictwa europejskiego od antyku po czasy współczesne*, Warszawa 2009, s. 31.

⁹ A. Kossert, *Prusy Wschodnie. Historia i mit*, Warszawa 2009, s. 45.

	<p>wykupiona z rąk protestantów¹⁰. Rozpoczęto odbudowę kaplicy, konsekrowanej w 1619 r. przez biskupa Szymona Rudnickiego. W 1631 r. przekazano ją w zarząd zakonowi jezuitów¹¹. Rozrastający się ruch pielgrzymkowy wymusił budowę dużego kościoła. Kamień węgielny poświęcił kardynał Michał Stefan Radziejowski w dniu 1 listopada 1687 r. Wyposażanie kościoła trwało do połowy XVIII w. Dekoracje malarskie kościoła i wybudowanych krużganków wykonał Maciej Meyer z Lidzbarka Warmińskiego. Kościół przetrwał II wojnę światową z niewielkimi uszkodzeniami, dzięki swojemu położeniu w dolinie między Jeziorem Dejnowa a Jeziorem Wirowym.</p>
<p>Dzień II 11.05.2010 r. (wtorek)</p>	<p>Po zapoznaniu się z historią Bazyliki, uczestnicy rozpoczynają zwiedzanie. Wnikliwie przyglądają się detalom architektonicznym, starają się zapamiętać układ budowli i charakterystyczne elementy, aby następnie przenieść to na papier. Przewodnik tłumaczy, że Kościół jest trzynawową bazyliką o konstrukcji sześcioprzęsłowej, zbudowaną w barkowym stylu.</p> <p>Zwraca uwagę na szczegóły fasady, takie jak wejście główne ujęte w portal i otoczone parami kolumn, podwójne okno chórowe w kondygnacji piętra oraz kamienną lipę z figurą Matki Boskiej z Dzieciątkiem¹². W niszach 53-metrowych wież oraz w niszach bocznych znajdują się figury świętych, m.in. Stanisława Kostkim ŚŚ. Piotra i Pawła. Świątynię ze wszystkich stron otaczają krużganki, a wejście na dziedziniec otwiera</p>

¹⁰ A. Szorc, *Stefan Sadorski (1581-1640): fundator Świętej Lipki*, Olsztyn 1996, s. 23.

¹¹ Tamże, s. 38.

¹² J. Obląk, *Święta Lipka*, Olsztyn 1975, s. 31.

		<p>akantowa brama autorstwa Jana Schwartza z Reszla¹³. Uczestnicy pleneru rozstawiają swoje sztalugi przed głównym wejściem i rozpoczynają pracę nad szkicami świątyni. Zajęcia skończą się wysłuchaniem koncertu wykonanego na 40-głosowych organach Jana Jozuego Mosengela z 1721 r.¹⁴ ozdobionych licznymi elementami ruchomymi.</p>
	wieczór	<p>W ośrodku uczniowie omówią efekty odbytych ćwiczeń, wymienią się uwagami, posłuchają korekt nauczyciela.</p>
<p>Dzień III 12.05.2010 r. (środa)</p>	przedpołudnie	<p>Po wczesnym śniadaniu, odbędzie się krótkie spotkanie uczestników, podczas którego nauczyciel przedstawi zadania programowe na cały dzień. Celem będzie szkicowanie bryły obiektu osadzonej w naturalnych kompleksach roślinnych, przyjrzenie się współdziałaniu stworzonej przez człowieka architektury z przyrodą oraz poznanie możliwości jego wykorzystania.</p> <p>Grupa wyjeżdża z przewodnikiem do Łęzan. Zespół pałacowo-parkowy w Łęzanach malowniczo usytuowany nad Jeziorem Legieńskim.</p> <p>Najstarsza historia tego majątku nie jest dobrze znana. Około 1885 r. dobra zakupił Gustaw Fischer. Jego syn Reinhold w 1910 r. otrzymał szlachectwo ze zmianą nazwiska na von Fischer-Loßainen i ustanowił tu majorat¹⁵. Tutejszy pałac został wzniesiony około 1900r. jako neobarokowa budowla założona na rzucie zbliżonym do prostokąta, z narożnym ryzalitem, werandą, wieloboczną wieżyczką i wyniosłą wieżą od zachodu. Pałac posiada elewacje o zróżnicowany wystroju, mansardowy dach oraz wieżę przykrytą</p>

¹³ Tamże, s. 43.

¹⁴ J. Paszenda, *Święta Lipka: bazylika mniejsza*, Olsztyn 2005, s. 6.

¹⁵ M. Jackiewicz-Garniec, M. Garniec, *Pałace i dwory dawnych Prus Wschodnich*, Olsztyn 2001, s. 138.

		<p>czworobocznym kopułowym daszkiem z wysoką latarnią¹⁶. Kiedy uczniowie poznają zwiedzany zabytek, przystępują do samodzielnego wyboru miejsca, z jakiego podczas pracy będą starali się uchwycić elementy potrzebne do realizacji wyznaczonego zadania. Obecność w pięknym, rozległym parku krajobrazowym okalającym pałac będzie sprzyjała rozwojowi wyobraźni przestrzennej a bezpośredni kontakt z naturą pozwoli na działanie w skupieniu i koncentracji.</p> <p>Po ćwiczeniach grupa uda się na przygotowany przez właścicieli posiadłości obiad, korzystając w ten sposób z możliwości przebywania w miejscu spotkań elit politycznych kraju.</p>
	popołudnie	<p>Popołudnie będzie czasem relaksu i odpoczynku nad Jeziorem Legieńskim. Uczniowie będą mogli skorzystać ze strzeżonego kąpieliska, boiska do piłki siatkowej oraz piaszczystej plaży.</p>
	wieczór	<p>„Palcem po mapie”, czyli gdzie jest nasza Mała Ojczyzna - poznawanie Warmii i Mazur przez zabawy z mapą, oglądanie zdjęć regionu.</p>

<p>Dzień IV 13.05.2010 r. (czwartek)</p>	przedpołudnie	<p>Wycieczka rowerowa po najbliższej okolicy. Grupę poprowadzi instruktor z Ośrodka Sportu i Rekreacji w Biskupcu. Przed rozpoczęciem wyprawy uczestnicy zostaną pouczeni o zasadach bezpieczeństwa i ruchu drogowego, a także zapoznani z planowaną trasą dookoła Jeziora Luterskiego i czasem przejazdu.</p>
--	---------------	--

¹⁶ Tamże, s. 139.

	popołudnie	<p>Po obiedzie grupa wraz z wykładowcą rysunku i przewodnikiem wyjedzie do Lidzbarka Warmińskiego aby zobaczyć i poznać historię zamku biskupów warmińskich oraz zwiedzić mieszczące się w nim Muzeum Warmii i Mazur. W muzeum tym znajduje się zbiór naczyń cynowych, które będą treścią zadania z rysunku tego dnia. Młodzież nauczy się komponowania martwej natury oraz aranżacji wnętrza wraz z jego wyposażeniem.</p> <p>Zamek w Lidzbarku Warmińskim – historyczna rezydencja biskupów warmińskich, należy do najlepiej zachowanych zabytków architektury gotyckiej w Polsce. Położony jest w rozwidleniu rzeki Łyny i jej dopływu Symsarny. W miejscu tym w średniowieczu istniał pruski gród obronny, zdobyty przez Krzyżaków i przystosowany na strażnicę. W 1251 r. rycerze zakonni przekazali Lidzbark biskupom warmińskim. Pierwszy biskup diecezji warmińskiej Anzelm ok. 1260 r. nakazał odbudowę drewnianej warowni, w której następnie mieszkał biskup Eberhard z Nysy, nadawca praw miejskich osadzie w Lidzbarku. Lidzbark Warmiński przez prawie czterysta pięćdziesiąt lat stanowił siedzibę biskupów warmińskich¹⁷ – uczonych, mężów stanu, wybitnych humanistów, którzy upiększali wnętrza, gromadzili dzieła sztuki, powiększali księgozbiór biblioteki oraz prowadzili inwestycje budowlane. Rezydencja szczególnie ucierpiała w czasie wojen ze Szwecją w XVII wieku, kiedy ograbiono zamek z cenniejszych przedmiotów, wywożąc m.in. słynną bibliotekę biskupią. W latach 1741-1766</p>
--	------------	---

¹⁷ S. Achremczyk, *Warmia*, Olsztyn 2000. s. 63.

		<p>biskupem na Warmii był wielki mecenas sztuki Adam Stanisław Grabowski, który pozostawił po sobie wiele inwestycji i fundacji¹⁸. Prawdziwie książęcą rezydencją zamek stał się za czasów jego najsłynniejszego lokatora Ignacego Krasickiego, biskupa na Warmii w latach 1766-1795¹⁹. Po jego odejściu na arcybiskupstwo gnieźnieńskie zamek opustoszał. W okresie wojen napoleońskich służył jako szpital polowy, koszary i magazyny, a także siedziba sądu. W wyniku prac restauratorskich na trwających tu w latach 1927-1933 odtworzono pierwotny gotycki charakter zamku. Uczestnicy pleneru przyglądają się architekturze zamku i starają się ją opisać, wykorzystując poznane już określenia i terminy z dziedziny historii sztuki.</p> <p>Zamek w Lidzbarku założono na planie zbliżonym do kwadratu, z czterema skrzydłami, wysuniętą w narożniku wieżą i kwadratowym dziedzińcem pośrodku²⁰. Wszystkie skrzydła są podpiwniczone. Główna wieża zamkowa ma czternaście kondygnacji, na dole jest czworokątna, natomiast na górze ośmioboczna. Na piętrze reprezentacyjnym budowli mieściły się: kapitułarz z kaplicą, Wielki Refektarz, komnaty mieszkalne i sala audiencyjna, Mały Refektarz oraz kredens²¹. Ściany krużganków oraz pomieszczeń reprezentacyjnych zostały ozdobione polichromiami. Największą ozdobą zamku są dwukondygnacyjne arkadowe murowane krużganki z końca XIV wieku, pokryte barwnymi polichromiami, z których do naszych czasów zachowały się jedynie fragmenty.</p>
--	--	--

¹⁸ S. Achremczyk, *Poczet biskupów warmińskich*, Olsztyn 2008, s. 39.

¹⁹ Tamże, s. 46.

²⁰ A. Rzempełuch, *Lidzbark Warmiński*, Warszawa 1989, s. 12.

²¹ Tamże, s. 24.

		<p>Uczniowie zwiedzają wnętrza zamku, zapoznają się ze zgromadzonymi tu eksponatami muzealnymi oraz przygotowują swoje miejsca do pracy nad rysunkiem. Ćwiczenia są nadzorowane przez muzealników a prace na bieżąco sprawdzane przez nauczyciela.</p>
	wieczór	<p>Po powrocie do ośrodka kolacja oraz wieczór filmowy w świetlicy.</p>
<p>Dzień V 14.05.2010 r. (piątek)</p>	przedpołudnie	<p>W tym dniu uczestnicy odbędą szereg spotkań z wybitnymi przedstawicielami sztuki z regionu, przyjrzą się ich warsztatowi, zobaczą najnowsze projekty oraz poznają arkana pracy twórczej i życia w środowisku artystycznym. Po śniadaniu czeka ich wyjazd do Galerii „Zamek” w Reszlu mieszczącej się w zamku biskupim. Pierwsza krzyżacka strażnica w Reszlu stanęła już w 1241 r., ale budowę murowanego zamku rozpoczął dopiero ponad sto lat później biskup Jan z Miśni²².</p> <p>Założenie powstało na planie prostokąta. W pierwszym okresie wzniesiono dom wschodni i fragmenty murów obwodowych, następnie w latach. 1360-70 zamek zyskał pełny obwód obronny, oraz w narożniku północno-zachodnim niską basztę. W trzecim etapie wzniesiono skrzydła: południowe i zachodnie, oraz nadbudowano cylindryczną wieżę i zbudowano przedbramie.</p>

²² S. Achremczyk, *Warmia*, Olsztyn 2000, s. 64.

		<p>W początkach XV w. mury obwodowe zostały nadbudowane i zaopatrzone w kryte ganki obronne. W końcu XVIII w. urządzono w zamku więzienie co wiązało się z przebudową pomieszczeń²³. Po licznych pożarach zamek odbudowano i w skrzydle południowym umieszczono zbór luterański. W okresie międzywojennym na zamku mieściło się muzeum. Po II wojnie światowej przeprowadzono badania archeologiczne oraz wyremontowano zamek na potrzeby Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego "Pojezierze". Obecnie w zamku mieści się hotel i restauracja, a w dawnym zborze, galeria sztuki z ekspozycjami prezentującymi najwybitniejszych współczesnych artystów polskich.</p> <p>Galeria „Zamek” w Reszlu posiada w swoich zbiorach prace artystów plastyków działających w regionie warmińsko-mazurskim.</p> <p>Uczniowie zwiedzą zamek z przewodnikiem.</p>
	popołudnie	<p>Uczestnicy pleneru obejrzą malarstwo, grafikę, rysunki, rzeźby i fotografie, a także instalacje i obiekty, które znajdują się w zbiorach Galerii „Zamek” w Reszlu. Następnie spotkają się z wybitnym twórcą sztuki współczesnej, który udzieli im kilku wskazówek jak poprzez wyrażanie własnych emocji, stać się wielkim artystą.</p>
	wieczór	Kolacja i czas wolny w Lutrach.

²³ J.D. Łaniec, *Dzieje Reszla: lata 1945-1991*, Toruń 1997, s. 19.

<p>Dzień VI 15.05.2010 r. (sobota)</p>	<p>przedpołudnie</p>	<p>Po śniadaniu uczestnicy pleneru pojadą autokarem do Gierłozy koło Kętrzyna, gdzie w czasie II wojny światowej mieściła się kwatera główna dowódcy wojsk niemieckich Adolfa Hitlera. System betonowych umocnień i bunkrów będzie miejscem realizacji ćwiczeń z rysunku architektury fortyfikacyjnej, militarnej.</p> <p>Po przyjeździe uczniowie zwiedzą okolicę z przewodnikiem i poznają jej bogatą historię.</p> <p>O wybudowaniu Wilczego Szańca w Gierłozy, zadecydowało dogodne położenie obszaru w dużym oddaleniu od arterii komunikacyjnych, w środku starego mieszanego lasu, który stanowił całoroczną osłonę przeciwlotniczą. Natomiast rozciągające się na wschód Wielkie Jeziora Mazurskie były naturalną przeszkodą dla atakujących wojsk lądowych. Zlecenie budowy umocnień, które stały się jednym z najtajniejszych obiektów II wojny światowej, otrzymał Fritz Todt. Pod pozorem budowy zakładów chemicznych „Askania” w 1940 r. rozpoczęto budowę²⁴ kwatery. Nawierzchnie dróg zostały umocnione, założono bocznice kolejową a na rozległych łąkach wybudowano lotnisko. W lesie zaczęły powstawać pierwsze bunkry, w postaci betonowych bloków lekko zwężających się ku górze.</p> <p>Właśnie w Wilczym Szańcu 20 lipca 1944 r. miał miejsce nieudany zamach na Hitlera w wykonaniu pułkownika Clausa von Stauffenberga²⁵.</p> <p>Uczniowie przygotowują swoje miejsca pracy, rozłożą sztalugi i pod stałym nadzorem nauczyciela będą wykonywać zaplanowane ćwiczenia z rysunku.</p> <p>W drodze powrotnej do ośrodka w Lutrach, wycieczka zatrzyma się w Kętrzynie, gdzie uczestnicy będą mieli czas wolny na spacer i zwiedzanie miasta.</p>
--	----------------------	---

	popołudnie	Wypoczynek na łonie natury – piknik w pobliskim lesie, grill a także pisemny test sprawdzający wiedzę o poznanych już zabytkach regionu.
	wieczór	Pożegnalne ognisko uczestników.
Dzień VII 16.05.2010 r. (niedziela)	przedpołudnie	Jest to ostatni dzień pleneru, w którym wszyscy uczestnicy, opiekunowie i wykładowcy dokonają podsumowania całego pobytu. Młodzież przedstawi stworzone przez siebie prace, opowie czego się nauczyła oraz jak wykorzystała możliwość pełnego i ciągłego kontaktu z plenerem naturalnym. Grupa omówi pomysły na zaplanowaną wystawę poplenerową, wybierze pierwsze gotowe do wystawienia prace, rysunki, pejzaże. Rozmowy o planach związanych z dalszą nauką oraz egzaminami wstępnymi na uczelnie wyższe, kompletowanie teczek prac.
	popołudnie	Po obiedzie grupa pojedzie autokarem do Olsztyna – miejsca zakończenia pleneru.

²⁴ W. Rużewicz, *Fortyfikacje nowożytne Prus Wschodnich*, Warszawa 2006, s. 58.

²⁵ I. Kershaw, *Walkiria. Historia zamachu na Hitlera*, Poznań 2009, s. 21.

Efekty podejmowanych działań

Plener krajoznawczo-architektoniczny przyniesie wiele pozytywnych rezultatów. Uczestnicy poznają i doszlifują już znane techniki malarskie. Osiągną umiejętność graficznego przedstawienia koncepcji budynku, jego fragmentu, zespołu budynków w krajobrazie naturalnym i zurbanizowanym oraz aranżacji wnętrza wraz z jego wyposażeniem. Ponadto młodzi ludzie nawiążą nowe znajomości i nauczą się wielu pożytecznych w późniejszy życiu prywatnym i zawodowym umiejętności. Plener ma uaktywnić uczestników na działalność związaną ze sztuką, wyzwolić w nich pasję poznawania i tworzenia. Planowane spotkania pozwolą poznać wielu ciekawych artystów, nauczyć się współpracy, ale również pozytywnej rywalizacji.

Uczestnicy pleneru otrzymają certyfikaty udziału z wyszczególnieniem wszystkich metod malarskich, które będą ćwiczone. Certyfikaty te mogą okazać się potrzebne przy późniejszym poszukiwaniu pracy.

Bardzo ważnym efektem, który planujemy osiągnąć jest liczba osób, które dostaną się na studia o charakterze plastycznym, czy architektonicznym. Studia takie stanowiłyby doskonały początek do późniejszej kariery zawodowej uczestników. Oprócz możliwości spełniania się w roli artystów plastyków, otworzy się przed nimi również szansa na karierę naukową. Nawiązane podczas wyjazdu kontakty pośrednio wpłynę także na pozytywny rozwój psychofizyczny młodzieży. Nauczy się ona budować przyjazne relacje z nowymi ludźmi i utrzymywać je.

Dwa miesiące po zakończeniu projektu, w jednej z olsztyńskich galerii, planowana jest poplenerowa wystawę prac. Wezmą w niej udział uczestnicy, organizatorzy oraz opiekunowie. Wystawę skierujemy do mieszkańców Olsztyna i okolic, którzy będą mogli kupić wystawione przez uczestników pleneru obrazy. Część uzyskanych pieniędzy można przeznaczyć na plener w następnym roku. Dzięki wystawie wielu młodych ludzi powinno nawiązać kontakty z właścicielami galerii z różnych części Polski oraz osobami zainteresowanymi malarstwem. Może to zaowocować późniejszymi wystawami ich prac w galeriach czy też zakupieniem obrazów bezpośrednio przez miłośników sztuki, a także propozycjami pracy.

Planowanym efektem projektu ma być stworzenie strony internetowej poświęconej sztuce i architekturze Warmii i Mazur. Na stronie znajdą się zdjęcia i filmy z pleneru, zdjęcia prac wykonanych przez młodzież oraz zdjęcia samych uczestników. Umieszczony tu dział porad

dla przyszłych malarzy, architektów będą moderować sami uczestnicy kursu. Strona ta nie będzie więc tylko udokumentowaniem projektu, ale aktywną formą przekazania własnych odczuć, wymianą spostrzeżeń, przedstawieniem pomysłów oraz pomocą dla każdego miłośnika sztuki. Centralne miejsce na powstałej stronie internetowej zajmie zakładka dotycząca zabytków regionu, gdzie zamieszczane będą ich obszerne opisy historyczne, architektoniczne oraz ciekawostki i legendy.

Mamy nadzieję, że poprzez sposób realizacji projektu także samoocena uczestników ulegnie poprawie. Wykażą oni większą pewność siebie, uwierzą, że ich praca ma sens i że mogą dzięki niej coś osiągnąć. Powinni przestać traktować zawód malarza jako marzenie, a zacząć myśleć o nim jako o przyszłym źródle dochodów. Tym samym ma powiększyć się motywacja uczniów. Widząc realny cel zaczną przykładać się do pracy, będą dociekać nowych rozwiązań i próbować realizować własne koncepcje. Mamy także nadzieję, że podczas wspólnej pracy na plenerze, młodzież będzie udzielała sobie wzajemnej pomocy, wsparcia, motywowała się do zwiększania efektywności i jakości obrazów. Codzienna współpraca rozwinięta tym samym tolerancję na kulturę i poglądy innych. W późniejszej pracy zawodowej da im to umiejętność współpracy z przedstawicielami różnych narodowości, kultur, religii czy też z osobami o odmiennym zdaniu.

Uczestnicy pleneru powinni nabyć umiejętność wnikliwej obserwacji natury, dzięki czemu będą lepiej postrzegać otaczający nas świat i w nim egzystować. Jest to także ważne z punktu widzenia ich zainteresowań artystycznych, gdyż pozwala na indywidualne przedstawianie rzeczywistości w swoich pracach.

Pojęcie „mała ojczyzna” wyraża sumę indywidualnych odczuć, wspomnień, oczekiwań, planów i nadziei. Zorganizowany plener ma być jednocześnie sposobem na kształtowanie młodzieży w miłości i szacunku do tego skrawka ziemi, gdzie się urodzili i wychowali. Poznanie Warmii i Mazur oraz zachowanego tu dziedzictwa kulturowego pozwoli na rozbudzenie poczucia patriotyzmu i świadomości postaw obywatelskich. Poprzez edukację w środowisku lokalnym, regionalnym, buduje się również postawę uniwersalizmu europejskiego²⁶.

Młodzi ludzie nauczą się łączyć historię i sztukę, co pozytywnie wpłynie na ich rozwój intelektualny i wytworzenie umiejętności interdyscyplinarnych. Zrozumieją, że te dwie dziedziny wzajemnie się uzupełniają a wielu przypadkach tworzą całość. Być może kilku

---

²⁶ K. Denek, *U źródeł dziedzictwa narodowego*, [w:] *Ziemia. 100-lecie powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego 1906-2006*, Warszawa 2006, s. 39.

uczestników bezpośrednio po plenerze zdecyduje się na zdawanie matury z historii oraz związanie z tą nauką swojej przyszłości i kariery zawodowej.

Uczestnicy projektu zdobędą szansę na lepszą przyszłość. Będą mieli możliwość uzyskania większej ilości ofert pracy, gdyż nędą nowe umiejętności potwierdzone certyfikatem pisemnym. Takie kwalifikacje mogą się okazać przydatne na dzisiejszym rynku pracy, gdyż w województwie warmińsko-mazurskim tego typu specjalistyczne kursy są rzadkością. Należy pamiętać, iż dzisiejsi pracodawcy zwracają dużą uwagę na dodatkowe dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe czy też zainteresowania swoich przyszłych pracowników. Możliwość zdobycia lepszej pracy będzie wpływało pozytywnie na poprawę sytuacji materialnej i społecznej uczestników pleneru oraz ich rodzin. Szczególne zainteresowania oraz chęć rozwijania nabytych umiejętności i wykorzystania wiedzy, nauczyła młodzież kreatywnego zagospodarowywania swojego czasu i zarażania pasją rówieśników.

Zakończenie

Przedstawiony przez nas projekt miał pokazać konieczność przeprowadzenia w województwie warmińsko-mazurskim pleneru architektonicznego. Stworzyłoby to zainteresowanej grupie szansę dostania się na wyższe uczelnie artystyczne. Ukazane w pracy efekty w postaci rozwoju wśród młodzieży konkretnych umiejętności i kompetencji, z pewnością zwiększą w przyszłości możliwość jej kariery zawodowej, a tym samym polepszenia standardu życia.

IV Załączniki

1. Karta kwalifikacyjna uczestnika pleneru krajoznawczo-architektonicznego.
2. Zgłoszenie wypoczynku.
3. Regulamin pleneru krajoznawczo-architektonicznego.

Literatura

Materiały źródłowe

- *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania, (Dz. U. Nr 12, poz. 67 i Nr 18, poz. 102 ze zm.)*

Opracowania

- S. Achremczyk, *Poczet biskupów warmińskich*, Olsztyn 2008,
- S. Achremczyk, *Warmia*, Olsztyn 2000,
- K. Denek, *U źródeł dziedzictwa narodowego*, [w:] *Ziemia. 100-lecie powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego 1906-2006*, Warszawa 2006,
- K. Denek, *Wychowawcze aspekty krajoznawstwa wśród młodzieży* [w:] *Sejmik przedkongresowy. Krajoznawstwo wśród młodzieży*, Poznań 1999,
- A. Gordon, *Już wytyczonym szlakiem*, [w:] *Krajoznawstwo i turystyka w szkole*, Warszawa 2003,
- M. Jackiewicz-Garniec, M. Garniec, *Pałace i dwory dawnych Prus Wschodnich*, Olsztyn 2001,
- I. Kershaw, *Walkiria. Historia zamachu na Hitlera*, Poznań 2009,
- W. Koch, *Style w architekturze. Arcydzieła budownictwa europejskiego od antyku po czasy współczesne*, Warszawa 2009,
- A. Kossert, *Prusy Wschodnie. Historia i mit*, Warszawa 2009,
- J.D. Łaniec, *Dzieje Reszla: lata 1945-1991*, Toruń 1997,
- J. Obłąk, *Święta Lipka*, Olsztyn 1975,
- J. Paszenda, *Święta Lipka: bazylika mniejsza*, Olsztyn 2005,
- W. Rużewicz, *Fortyfikacje nowożytne Prus Wschodnich*, Warszawa 2006,
- A. Rzempełuch, *Lidzbark Warmiński*, Warszawa 1989,
- A. Szorc, *Stefan Sadorski (1581-1640): fundator Świętej Lipki*, Olsztyn 1996,
- E. Zawada, *Nauka rysunku*, Warszawa 2008.

Załącznik Nr1

KARTA KWALIFIKACYJNA UCZESTNIKA PLENERU

I. INFORMACJA ORGANIZATORA PLENERU

1. Forma wypoczynku .....

2. Adres pleneru.....

3. Czas trwania od ..... do .....

.....

(miejsowość, data)

.....

(podpis organizatora wypoczynku)

II. WNIOSEK RODZICÓW (OPIEKUNÓW) O UDZIAŁ DZIECKA W PLENERZE

1. Imię i nazwisko dziecka.....

2. Data urodzenia..... pesel.....

3. Adres zamieszkania.....telefon.....

4. Nazwa i adres szkoły.....klasa.....

5. Adres rodziców (opiekunów) w czasie udziału dziecka w plenerze:

.....telefon.....

6. Liczba osób na utrzymaniu rodziców (opiekunów) .....(dotyczy publicznych placówek wypoczynku) w tym ..... dzieci uczęszczających do szkół i na wyższe uczelnie.

7. Oświadczenie rodziców (opiekunów) o dochodach (dotyczy publicznych placówek wypoczynku)

	Imię i nazwisko	Nazwa i adres zakładu pracy	Stanowisko	Dochód miesięczny (brutto)
ojciec (opiekun)				
matka (opiekunka)				

8. Zobowiązuję się do uiszczenia kosztów pobytu dziecka w wysokości .....

słownie .....

.....

(miejscowość, data)

.....

(podpis ojca, matki lub opiekuna)

III. INFORMACJA RODZICÓW (OPIEKUNÓW) O STANIE ZDROWIA DZIECKA

(np. na co dziecko jest uczulone, jak znosi jazdę samochodem, czy przyjmuje stale leki i w jakich dawkach, czy nosi aparat ortodontyczny lub okulary)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....

STWIERDZAM, ŻE PODAŁAM (EM) WSZYSTKIE ZNANE MI INFORMACJE O DZIECKU, KTÓRE MOGĄ POMÓC W ZAPEWNIENIU WŁAŚCIWEJ OPIEKI W CZASIE UDZIAŁU DZIECKA W PLENERZE.

.....

(data)

.....

(podpis matki, ojca lub opiekuna)

IV. INFORMACJA PIEŁĘGNIARKI O SZCZEPIENIACH

lub przedstawienie książeczki zdrowia z aktualnym wpisem szczepień

Szczepienia ochronne (podać rok): tężec ....., błonica ....., dur .....,
inne .....

.....

(data)

.....

(podpis pielęgniarki)

V. INFORMACJA O DZIECKU WYCHOWAWCY KLASY

(w przypadku braku możliwości uzyskania opinii wychowawcy klasy – wypełnia rodzic lub opiekun)

.....

(pieczęć szkoły)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

(data)

(podpis wychowawcy lub rodzica - opiekuna)

VI. DECYZJA O KWALIFIKACJI UCZESTNIKA

Postanawia się:

1. Zakwalifikować i skierować dziecko do udziału w plenerze za odpłatnością w wysokości ..... zł słownie .....
2. Odmówić skierowania dziecka w plenerze ze względu na:

.....
.....

.....

.....

(data)

(podpis)

VII. POTWIERDZENIE UDZIAŁU DZIECKA W PLENERZE

Dziecko przebywało na ..... (forma i adres placówki wypoczynku) od dnia ..... do dnia ..... 20 ..... r.

.....

(data)

.....

(czytelny podpis kierownika pleneru)

VIII. INFORMACJA O STANIE ZDROWIA DZIECKA W CZASIE UDZIAŁU W PLENERZE (dane o zachorowaniach, urazach, leczeniu itp.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Organizator informuje rodziców o leczeniu ambulatoryjnym lub hospitalizacji dziecka

.....

(miejsce, data)

.....

(podpis lekarza lub pielęgniarki placówki wypoczynku)

**IX. UWAGI I SPOSTRZEŻENIA WYCHOWAWCY-INSTRUKTORA O DZIECKU
PODCZAS UDZIAŁU W PLENERZE**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(miejsowość, data)

.....

(podpis wychowawcy-instruktora)

Załącznik 2

Załączniki do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia .....2009 r. (poz. ...)

Załącznik nr 1

NR ZGŁOSZENIA .....

(wypełnia Kuratorium Oświaty)

Formularz zgłoszenia wypoczynku dzieci i młodzieży

A. Dane ogólne

1. Organizator wypoczynku¹

- 1) osoba fizyczna
- 2) osoba prawna
- 3) szkoła, placówka, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej

imię i nazwisko/nazwa:	
adres zamieszkania/adres siedziby (województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, kod pocztowy):	
adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania:	
telefon:	
faks:	
e-mail:	
PESEL (jeśli dotyczy):	
KRS (jeśli dotyczy):	
REGON (jeśli dotyczy):	
nr wpisu do ewidencji działalności gospodarczej (jeśli dotyczy):	

2. Forma wypoczynku ze względu na infrastrukturę miejsca wypoczynku¹

- 1) wypoczynek w obiekcie hotelowym lub innym obiekcie, w którym są świadczone usługi hotelarskie (o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie - Dz.U. z 2006 r. Nr 22, poz. 169)
- 2) wypoczynek w obiekcie używanym okazjonalnie do wypoczynku
- 3) wypoczynek bez stałej infrastruktury komunalnej
- 4) wypoczynek w formie wędrownej

3. Czas trwania wypoczynku

od dnia: (dd/mm/rrrr)		do dnia: (dd/mm/rrr)	
--------------------------	--	-------------------------	--

¹ właściwe zaznaczyć znakiem „X”

4. Uczestnicy wypoczynku

planowana liczba uczestników wypoczynku:	
przedział wiekowy uczestników (z podziałem na grupy wiekowe):	
dodatkowe informacje o uczestnikach wypoczynku (np. dzieci i młodzież niepełnosprawne):	

5. Kierownik wypoczynku

imię i nazwisko kierownika wypoczynku:	
kwalifikacje, dokumenty poświadczające kwalifikacje:	
numer telefonu kontaktowego do kierownika w trakcie wypoczynku:	

6. Planowana liczba, funkcje i kwalifikacje przewidzianych do zatrudnienia pracowników lub wolontariuszy (np. wychowawcy, ratownik, opieka medyczna)

Lp.	Funkcja	Imię i nazwisko	Kwalifikacje, dokumenty poświadczające kwalifikacje

7. Ramowy program wypoczynku (z uwzględnieniem rodzaju działań, które będą podjęte przy realizacji wypoczynku)

--

B. Dane dotyczące rodzaju zakwaterowania i miejsca wypoczynku

Uwagi:

1. W przypadku obiektu hotelowego lub innego obiektu, w którym są świadczone usługi hotelarskie (o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie - Dz.U. z 2006 r. Nr 22, poz. 169) np.: hotel, pensjonat, schronisko całoroczne – należy wypełnić część B1 formularza.
2. W przypadku obiektu używanego okazjonalnie do wypoczynku (np. szkoła, remiza, dom parafialny) - należy wypełnić część B1 i B2 formularza.
3. W przypadku wypoczynku organizowanego w miejscu bez stałej infrastruktury komunalnej (np. obóz pod namiotami) - należy wypełnić część B1 i B3 formularza.
4. W przypadku wypoczynku w formie wędrowniej - należy wypełnić część B4 formularza.

B1.

1. nazwa obiektu:	
2. adres/lokalizacja obiektu: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, kod pocztowy (lub inne określenie lokalizacji - dot. obozów pod namiotami):	
3. właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu/terenu – imię i nazwisko (nazwa), adres, telefon, faks, e-mail:	
4. umowa (ew. umowa przedwstępna) zawarta z właścicielem/ zarządcą/ użytkownikiem obiektu/terenu w sprawie przeznaczenia obiektu/terenu na wypoczynek w zgłoszonym terminie:	TAK/NIE ²
5. informacja o zabezpieczeniu medycznym uczestników wypoczynku i personelu:	
umowa z gabinetem podstawowej opieki zdrowotnej	TAK/NIE
wydzielony gabinet lekarski	TAK/NIE

² niewłaściwe skreślić

wydzielony gabinet pielęgniarki	TAK/NIE
wydzielona izolatka	TAK/NIE
6. Informacje o kontroli obiektu/terenu przeprowadzonej przez Komendę Powiatową (Miejską) Państwowej Straży Pożarnej: ostatnia opinia (lub protokół z okresowej kontroli):	TAK/NIE Numer:..... Data wydania opinii/protokołu: ..... (dd/mm/rrr) w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, wydana właścicielowi, zarządcy lub użytkownikowi obiektu/terenu przez Komendę Powiatową (Miejską) Państwowej Straży Pożarnej w.....

B2.

1. typ obiektu:	
2. wskazanie źródła wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi:	
wodociąg lokalny	TAK/NIE ^z
studnia	TAK/NIE
woda konfekcjonowana	TAK/NIE
inne źródło (jakie?)	TAK/NIE .....
3. informacja o sposobie żywienia uczestników:	
czy żywienie będzie odbywać się w miejscu wypoczynku	TAK/NIE
czy posiłki będą przygotowywane na miejscu	TAK/NIE
czy posiłki będą dowożone do miejsca wypoczynku	TAK/NIE
czy będą wydzielone miejsca do wydawania posiłków	TAK/NIE
4. informacja o wydzieleniu pomieszczeń/miejsc:	
na przepierki/suszenie mokrej odzieży	TAK/NIE
na sprzęt porządkowy i środki czystości	TAK/NIE
przechowywanie brudnej i czystej bielizny pościelowej	TAK/NIE
5. informacja o pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych:	
zaopatrzone w bieżącą zimną wodę	TAK/NIE
zaopatrzone w bieżącą ciepłą wodę	TAK/NIE
oddzielne pomieszczenia dla chłopców i dziewcząt	TAK/NIE

liczba umywalek / liczba uczestników	/
liczba ustępów / liczba uczestników	/
liczba natrysków / liczba uczestników	/
zaopatrzone w: papier toaletowy, mydło w płynie, ręczniki jednorazowego użytku ew. suszarki do rąk, kosze na śmieci	TAK/NIE
6. opis sposobu gromadzenia i pozbywania się odpadów komunalnych:	umowa/promesa/umowa przedwstępna na wywóz odpadów komunalnych zawarta w dniu ..... (dd/mm/rrr) między .... (nazwa, adres, telefon zleceniodawcy) a .... (nazwa, adres, telefon zleceniobiorcy).

B3.

1. rodzaj zakwaterowania (np. liczba i typ namiotów):	
2. wskazanie źródła wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi:	
wodociąg lokalny	TAK/NIE ²
studnia	TAK/NIE
woda konfekcjonowana	TAK/NIE
inne źródło (jakie?)	TAK/NIE (jakie?) .....
3. informacja o sposobie żywienia uczestników:	
czy żywienie będzie odbywać się w miejscu wypoczynku	TAK/NIE
czy posiłki będą przygotowywane na miejscu	TAK/NIE
czy posiłki będą dowożone do miejsca wypoczynku	TAK/NIE
czy będą wydzielone miejsca do wydawania posiłków	TAK/NIE
4. informacja o wydzieleniu pomieszczeń/miejsc:	
na przepierki/suszenie mokrej odzieży	TAK/NIE
na sprzęt porządkowy i środki czystości	TAK/NIE

5. informacja o pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych:	
zaopatrzone w bieżącą zimną wodę	TAK/NIE
zaopatrzone w bieżącą ciepłą wodę	TAK/NIE
oddzielne pomieszczenia dla chłopców i dziewcząt	TAK/NIE
liczba umywalek / liczba uczestników	/
liczba ustępów / liczba uczestników	/
liczba natrysków / liczba uczestników	/
6. opis sposobu gromadzenia i pozbywania się odpadów komunalnych:	umowa/promesa/umowa przedwstępna na wywóz odpadów komunalnych zawarta w dniu ..... (dd/mm/rrr) między .... (nazwa, adres, telefon zleceniodawcy) a .... (nazwa, adres, telefon zleceniobiorcy).

B4.

przebieg trasy:	
rodzaj zakwaterowania:	
sposób żywienia:	
planowane środki transportu:	
informacja o zabezpieczeniu medycznym:	

C. Dodatkowe informacje dotyczące zakwaterowania oraz warunków sanitarno-higienicznych i żywienia

D. Dane dotyczące warunków kąpielii

w basenie nadzorowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną	TAK/NIE/NIE DOTYCZY ²
w kąpielisku badanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną	TAK/NIE/NIE DOTYCZY
w miejscu wykorzystywanym do kąpielii nie nadzorowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną	TAK/NIE/NIE DOTYCZY

E. Oświadczenia organizatora

1. Oświadczam, że posiadam kopie dokumentów poświadczających kwalifikacje pracowników pedagogicznych, wolontariuszy i kierownika wycieczki.
2. Oświadczam, że uczestnicy wycieczki będą zaopatrywani w wodę przeznaczoną do spożycia o odpowiedniej jakości.

F. Lista załączników zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wycieczki dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz.U. Nr 12, poz. 67, z późn. zm.)

L.p	Nazwa załącznika

.....
data, miejscowość

.....
podpis i pieczęć organizatora wycieczki

ZAŚWIADCZENIE O ZGŁOSZENIU WYPOCZYNKU KURATOROWI OŚWIATY

.....
data, miejscowość

.....
podpis i pieczęć Kuratora Oświaty

REGULAMIN PLENERU

1. WSZYSCY UCZESTNICY PLENERU ZOBOWIĄZUJĄ SIĘ DO PRZESTRZEGANIA WSZELKICH POLECEŃ WYDANYCH PRZEZ KIEROWNIKA I OPIEKUNÓW PLENERU.
2. ZABRANIA SIĘ SAMOWOLNEGO ODDALANIA SIĘ OD WYCIECZKI, BEZ ZGODY KIEROWNIKA WYCIECZKI.
3. WSZYSCY UCZESTNICY PLENERU ZOBOWIĄZUJĄ SIĘ DO PRZESTRZEGANIA WSZELKICH ZASAD I PRZEPISÓW BHP W CZASIE TRWANIA WYCIECZKI:
  - A) W CZASIE DOJAZDÓW AUTOKAREM DO: MIEJSC ZWIEDZANYCH, MIEJSC NOCLEGÓW, MIEJSCA ZAMIESZKANIA,
  - B) W CZASIE PORUSZANIA SIĘ PO DROGACH
  - C) W CZASIE ZWIEDZANIA OBIEKTÓW, NALEŻY PRZESTRZEGAĆ WSZELKICH REGULAMINÓW DANYCH OBIEKTÓW,
4. W CZASIE ZWIEDZANIA OBIEKTÓW Z PRZEWODNIKIEM, NALEŻY BEZWZGLĘDNIE PRZESTRZEGAĆ WSZELKICH POLECEŃ PRZEWODNIKA.
5. W CZASIE ZAKWATEROWANIA W OBIEKTACH TURYSTYCZNYCH WSZYSCY UCZESTNICY PLENERU ZOBOWIĄZUJĄ SIĘ DO PRZESTRZEGANIA I STOSOWANIA OBOWIĄZUJĄCYCH W DANYCH OBIEKTACH REGULAMINÓW POBYTOWYCH.
6. W TRAKCIE PLENERU ZABRANIA SIĘ SPOŻYWANIA ALKOHOLU, POD KAŻDĄ POSTACIĄ.
7. W TRAKCIE PLENERU ZABRANIA SIĘ PALENIA TYTONIU.
8. O WSZELKICH NIEPRAWIDŁOŚCIACH ZAUWAŻONYCH W CZASIE PLENERU, NALEŻY NATYCHMIAST INFORMOWAĆ KIEROWNIKA WYCIECZKI.
9. W PRZYPADKU JAKICHKOLWIEK OBJAWÓW CHOROBYCH, NALEŻY NATYCHMIAST ZAWIADOMIĆ KIEROWNIKA WYCIECZKI.
10. ZŁAMANIE REGULAMINU GROZI WYKLUCZENIEM Z PROJEKTU.

OŚWIADCZENIE UCZESTNIKÓW PROJEKTU

Oświadczam, że zapoznałem (-am) się z regulaminem pleneru, rozumiem obowiązek przestrzegania zasad. Zobowiązuję się przestrzegać regulaminu pleneru.

LP	Imię i nazwisko	Czytelny podpis
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		